

**Se Ruth, hun er en lang cigar
Shu-bi-duas tekster er en sproglig guldgrube**

Farø, Ken Joensen; Vuorela, Mikkel

Published in:
Politiken

Publication date:
2015

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Farø, K. J., & Vuorela, M. (2015). Se Ruth, hun er en lang cigar: Shu-bi-duas tekster er en sproglig guldgrube. *Politiken*.

KULTUR

Film & tv Musik Medier Bøger Kunst Arkitektur Scene Mode FOMO

MUSIK 29. SEP. 2015 KL. 18.51

Se Ruth, hun er en lang cigar: Shu-bi-duas tekster er en sproglig guldgrube

Sprogforskere har dissekeret Shu-bi-duas tekster og fundet ind til deres sproglige tricks. Få de bedste her.

🔍 GENIERNE. At shu-bi-dua har lavet masser af fede hits, kan de færreste betvivle. Men hvordan står det til med deres sproglige indflydelse? To forskere har undersøgt sagen. - Foto: LANGKILDE MORTEN

🔖 Gem

+ Følg ▾

MIKKEL VUORELA ▼

Journalist

Selv om Shu-bi-dua aldrig har været en favorit blandt smagsdommere, fejrer deres musikalske univers i disse dage sin helt egen triumf, nu hvor hvor 'Shu-bidua - The musical' har haft premiere på Fredericia Teater, og indtil videre solgt 50.000 billetter.

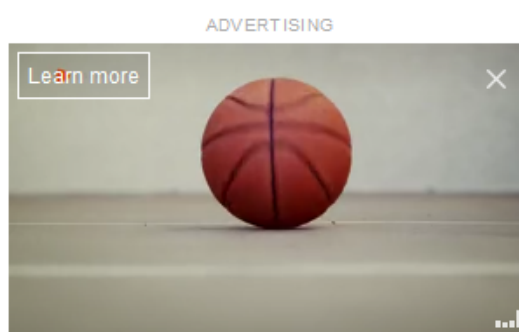
LÆS ANMELDELSE: Shu-bi-dua-musical er for meget Broadway og for lidt folkelighed

For selv om appellen på parnasset har været til at overse, har Shubbernes musik og tekstunivers haft en stærk folkelig appel fra begyndelsen. Som bandets guitarist Claus Asmussen noterede sig i et interview i weekendens Politiken:

»Alle troede, at Gasolin' var store. Og det var de også. I slaget. Men vi har altså solgt flere plader end dem. Hvis man begynder at nærtælle«.

LÆS FEATURE: Et stjernes kud, et puslespil

En stor del af bandets appel skyldes deres tekster, der gennem tiden er blevet beskrevet som finurlige, snurrige eller pudsige, men denne karakteristik indfanger langt fra bandets sproglige virkemidler og enorme spændvidde, mener sprogforskerne Henrik Lorentzen, seniorredaktør hos Det danske sprog- og litteraturselskab, og Ken Farø, lektor ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk på Københavns Universitet:

inRead invented by Teads

Jeg har været i Kina, og rørt ved formandens Mave ... med Fidel i Kastrup delte jeg en kande cacao

fra 'United Steaks'

»Det er en sand guldgrube af sprogbetragtning og leg«, forklarer Ken Farø i en mail til Politiken. Han og kollegaen oplevede et behov for en fagligt funderet analyse, der rent teknisk beskriver de sproglige greb. For som Ken Farø skriver:

»Shu-bi-dua har fået flere generationer til at tænke over sproglige fænomener ved at sætte kraftigt fokus på dem og ved at udnytte sprogets strukturer og muligheder til det yderste - og også derudover«.

Som Halfdan Rasmussen og H.C. Andersen

Derfor har de to skrevet en **videnskabelig artikel** om Shu-bi-duas helt særlige sprogbrug. Den blev offentliggjort i årbogen Danske Studier i 2008 - og på grund af tidens shubifile strømning, bringer vi om lidt et opkog af de bedste fiduser fra artiklen. Først lidt mere om baggrunden:

»Shu-bi-duas markante sprogorientering deler de med andre bands og kunstnere som for eksempel C.V. Jørgensen, TV2, Bikstok og mange flere. Flere af de andre er muligvis mere subtile 'kunstneriske', men Shu-bi-dua er nået ud til flest, og det skyldes deres uprætentiøse folkelighed«, forklarer Ken Farø, der beskriver sit eget forhold til Shu-bi-dua sådan her:

»Shu-bi-dua har fulgt mig det meste af mit liv. Mest intensivt nok i min barndom, hvor Shu-bi-dua 1-10, det vil sige Bundesens ubrudte tid, var formative tekster på linje med Halfdan Rasmussen og H.C. Andersen. Men den grundlæggende fascination af dette fabulerende, vrøvlende og samtidig meget maleriske tekstunivers med glimrende musikalsk akkompagnement, der dækker stort set alle kendte popmusikalske stilarter, har aldrig helt forladt mig«.

Her kommer den, den forkortede liste over sproglige Shu-bi-tricks:

Shubidua har fulgt mig det meste af mit liv. Mest intensivt nok i min barndom, hvor Shubidua 1-10, det vil sige Bundesens ubrudte tid, var formative tekster på linje med Halfdan Rasmussen og HCA

Ken Farø

Tematisering og tilpasning af rim

Shu-bi-dua bruger i høj grad enderim, men bandet gør en ære ud af at opsøge de uperfekte rim og tematisere dem - som i 'Hånden uden hår':

»Der var engang en gut, der drak så meget te / at han fik poser under øjnene«.

De udstiller det uperfekte rim ved at lægge trykket, som det burde ligge, hvis ellers sangen skulle rime rigtigt. Noget lignende er på spil i 'Advokatens vise', hvor der bliver sunget »han ta'r klienter / i begge ender«, og det stumme d altså bliver aktiveret for at skabe et rim.

Homofoni og nærhomofoni

Karakteristisk for Shu-bi-dua er evnen til at spille på ordenes dobbelttydige lyd. Lorentzen og Farø fremhæver f.eks. teksten 'Sommergryder', hvor bandet synger:

»Kilometer lange køer / står og tygger drøv på Danmarks motorvej«.

Forskerne noterer:

»konteksten lægger op til den trafikale udlægning, men det undergraves af kollokationen *tygge drøv*«, skriver de i artiklen, hvor de fremhæver andre perler som:

»Har de prøvet Bonex - tar De én får De to / og så gør den rent som en hvid tournedos«, hvor Shu-bi-dua gør opmærksom på nærhomofonien mellem tornado og tournedos »idet kødudskæringen erstatter vejrfænomenet«, noterer forskerne sig.

Et par sidste nærhomofoniske genistreger, før vi rykker videre:

»Han er greven ud af luften / hun er grevinden for i i varmen« fra 'Greven ud af luften' og »På vej til toilettet tænker Askepot / la trinet ta den ene sko, så får jeg nok et slot«.

Fejlafkodning - barnets perspektiv

De friske gutter i Shubberne har det også med at spille på misforståede ord, og dermed anlægge barnets perspektiv i sangene. Som i 'United Steaks', hvor de spiller på misforståelser af formand Mao og Fidel Castro. Læg mærke til, at det stadig er de (næsten) enslydende ord - homofonien - der er på spil.

»Jeg har været i Kina, og rørt ved formandens Mave [...] med Fidel i Kastrup delte jeg en kande cacao«.

**Han er greven ud af luften /
hun er grevinden for i i varmen**
Fra 'Greven ud af luften'

På samme måde synger de om

»Melon Gram Fis« i 'Melogik' og

»Nylon Brando ... og Humphrey

Gocart / Marilyn Molbo« i sangen 'Nylon Brando, hvor også denne fine forveksling findes:

»den anden dag i kino så jeg en med Valentino / han var tjener i en stumfilm, i cola og hvidt«

Hapologi

Rigtig shu-bi-fonisk bliver det, når bandet vælger at lade enslydende stavelser falde sammen. Forskerne har eksempler i bunkevis:

»Manden er perfekt / checker pris og vægt / på kalvefrikassé / der flyver han / gennem øl og vand« fra sangen 'Humbug'.

»Jeg kender en-dianer der bor på Østerbro« fra 'Sagnet om regnormen Kurt og Arken i Parken'

»her er en vitation fra Assens / og fra Villa Gitterly« fra 'Krig og fred'.

»så kommer doktormanden / han har et bakspejl i panden / og det er ikke en fejl med sådan et spejl / det er et udtryk for standen« fra 'Sårhus'.

»Et forelsket par Ikea / har købt en dyne og en seng« fra '3 x 39'

Og »Jeg går ad trapper, ad stiger, agurker med mer / for at se Ruth / hun er en lang cigar« fra 'I Østen stiger Olsen op'.

Og sådan kunne man blive ved.

Antilogik og paradokser

Generelt er der ingen frygt for at skrive ting, der nærmest ingen mening giver. Som når sangeren »ligger og snorker på en fransk altan«, som han gør i 'Drømmeland', selv om en fransk altan jo er kendetegnet ved, at man netop ikke kan ligge på den - eller i sangen 'Zeppe deppe', hvor sangeren »slår et smut hen ad strøget / Ser på en fugl, der er fløjet«.

Ændring af faste udtryk

Endnu et virkemiddel fra det sproglige våbenlager er manipulationen af faste udtryk, når bandet splitter, udvider eller beskærer faste sproglige strukturer, som i 'Sommergryder', hvor »nogle står og spejler æg i bølgen brun«, eller når de i 'Hånden uden hår' synger om, at »Baskervilles kat kaster op den ganske nat«.

Sir Arthur Conan Doyle skrev som bekendt om Baskervilles hund, ikke kat.

Heller ikke over for de såkaldte bevingede ord, er Shu-bi-dua specielt respektfulde - f.eks. i titlen 'I østen stiger Olsen op', der spiller på den danske salme 'I østen stiger solen op'.

Men omvendt har bandet selv bidraget til det danske sprog med sine egne bevingede ord, som den ironiske kommentar:

»De varme lande er noget lort« fra sangen 'Danmark', eller det sørgmuntre udtryk for døden »Når livets skjorte bli'r for kort« fra 'Den røde tråd'.

Og det stopper ikke her

Forskerne fortsætter med at pege på, hvordan Shu-bi-dua har skabt og promoveret egne ord som 'tilfredserne' om 1960'erne, 'vuffeli-vov' om hunden, 'Fruherre' om den himmelske fader og 'Uropa' om Europa, ligesom de er storforbrugere af faktiske og fiktive navne.

De noterer også, at bandet er grammatisk egenrådige, interesserede i fremmedsprog og bryder umotiveret ud i dialekt.

Alt i alt

Slutteligt konkluderer de, at det ligvistisk interessante ved Shu-bi-duas tekster er, »at de er en munter og materialerig rundvisning i nogle af sprogvidenskabens centrale emner«, og at de har »præget en lang række ord og udtryk, som for en dels vedkommende er blevet stående i sproget, for ikke at tale om det enorme og sprogligt prægnante tekstlager, som indgår i mange danskeres mentale tekstforråd, hvor det til stadighed præger den sproglige produktion«.

Tænk lige over det, næste gang du hører 'Kære Lone'.

Del link <http://pol.dk/2860922>

